
Pogovor s prof. Marjanom Kordašem

Marjan Kordaš: znani profesor in poleg ostalega tudi legenda Medicinske fakultete v Ljubljani (zaradi provokativnih pedagoških pristopov so si ga medicinci zapomnili z zelo raznolikimi občutki, vsekor pa ga nihče ni pozabil). Prof.Kordaš je dr. znanosti, redni profesor za patološko fiziologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani in njen zaslužni profesor. Rojen 17. avgusta 1931 v Čupriji. Je izredni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) od 6. junija 1995, redni član od 7. junija 2001. Tajnik VI. razreda SAZU od 24. aprila 2002. Pričujoči pogovor s profesorjem so opravili sodelavci Umotvora 1/2 leta 2003 tako, da so profesorju zastavili vprašanja, na katera je pisno odgovoril. Fotografije pa so nove, z nedavne seje uredništva revije ISIS.

I: Kako se pripravljate na predavanja?

Nekaj dni pred predavanjem razmišljam o tematiki. Na predavanje pridem praviloma 15 minut pred začetkom, se usedem in opazujem svoje bodoče poslušalce. Spomnim se zoprnih občutkov (iz svojih dijaških in študentovskih časov) ob poslušanju predavanj, ki so bila praviloma ali slaba reprodukcija učbenikov ali nameren poskus indoktrinacije. Sklenem, da bom poskusil ravnati nasprotno in v ta namen na prvem predavanju študente seznanim z zelo uporabnim konceptom (ki ga je pred leti objavila WHO), da je pedagoški proces *individualen proces*, ki pri posamezniku napreduje z *individualno* hitrostjo na *individualen* način. Poudarim, da na predavanjih tega ni mogoče izvesti.

2: Na kaj ste posebej pozorni - kako praktično ilustrirate teoretične vidike svojega predavanja?

Posebej sem pozoren, da čim bolj natančno vidim svoje poslušalce in odzive - tako navidez zame spodbudne kot navidez peyorativne. Postavim se tako, da imam pregled čez poslušalce v prvih (morda treh) vrstah. Več žal ne zmorem. Ko govorim, gledam obraze in se poskušam orientirati, ali me poslušalci *slišijo*. Pogosto mi uspe najti vsaj en obraz z izrazom človeka, *ki sliši*. Če mi pa to ne uspe, si domišljam, da me sliši vsaj en poslušalec, ki pa sedi v zadnji klopi in ga zaradi oddaljenosti ne morem videti. Teoretične vidike svojega predavanja sem do nedavnega ilustriral z risanjem po tabli, največkrat z grafi. Bister poslušalec je tako lahko gledal postopek konstrukcije grafa ter videl njegovo inherentno logiko. V zadnjih letih pa skoraj vedno pripravim sinopsis. Tako imajo študenti manj dela, grafi so pa takšni, kot morajo biti. Poslušalec ima v načelu več časa za razmišljanje, ki pa se v resnici večinoma izrabi za počitek ali klepet.

Imam dokaze, da me v vsakem letniku *sliši* vsaj en človek. Včasih sta celo dva! Iz tega se včasih razvije poznanstvo, ki traja navadno do konca študija, včasih dlje.

3: Kakšne so vaše negativne izkušnje s predavanji - katero vaše predavanje vam je morda ostalo v spominu kot najslabše? Zakaj?

Menim, da so bila, so in bodo vsa moja predavanja za velikansko večino študentov najslabša. Zato, ker so za t. i. učenje za izpit (zapomnjevanje, ki ga ni treba razumeti in po izpitu pozabiti) neuporabna. Imam trdne dokaze,

da iz mojih predavanj ni mogoče narediti ne skript, ne Boutique X (seznam vprašanj in odgovorov za izpit iz predmeta X v obdobju 1975 do 1992), ne Guzeljade (zapis - imenovan po avtorju - trapastih predavanj iz predmeta Y iz mojih študentovskih časov).

Spominjam se pa dveh „odličnih“ predavanj. Prvo sem imel okoli leta 1976 o Hitlerjevi monografiji Mein Kampf (1 ura). Osrednja točka pri predavanju je bilo dejstvo, da sem si to knjigo lahko v NUK izposodil šele potem, ko je pristojna tovarišica obvestila pristojno mesto ter potem, ko sem ji pokazal zdravstveno izkaznico. Drugo predavanje pa je bilo okoli leta 1982 s komentarjem karikatur Guillerma Mordilla (1 ura) na diapozitivih. Najboljši je bil tisti, kako vitez odreši privezane princeso. Zdi se mi, da sta bili predavanja - seveda v sklopu tedanjih političnih dogajanj ter mojih nastopov kot *prosti strelec v javnosti* - nadvse odmevni in končalo se je tako, da sem imel zadnje izpite (za medicinece, stomatologe in farmacevta) dne 22.12.1983. Seveda je pa to že druga zgodba, izvedena brez ene same zapisane črke, ki sem pa jo lahko raziskal šele po letu 1991. Ker od leta 1984 dalje ne sprašujem, odtlej razvijam računalniške programe za pouk.

4: So po vaši oceni največji del prispevali nezainteresirani poslušalci? Trema? Drugi dejavniki (na vaši strani ali na strani poslušalcev)?

Trema je pri meni fiziološki pojav in v tako jo tudi obravnavam. Mehanizem, zaradi katerega so moja predavanja najslabša je razložen v odgovoru 9. Drugi dejavniki pa so skriti v dejstvu, da so po mojem mnenju medicinci na MF postali čreda nevrotikov, ki drvijo od enega predavanja na drugo predavanje, s testa zaprtega tipa št. X na test zaprtega tipa št. Y in nimajo časa učiti se.

5: Na kakšen način si pomagata v takšnih razmerah?

Pomagam si z nasvetom, ki ga je v viktorijanski Angliji slišala hči (na večer pred poroko) od svoje matere: "And, darling, as it comes to the worst, just close your eyes and think of Britain." Jaz sicer ne zaprem oči, mislim pa na Slovenijo.

6: Kakšni so vaši pogledi na predavanja na sploh?

Predavanja zaradi poučevanja (teaching) so zastarela oblika pouka in zapravljanje časa (glej tudi odgovor 9).

7: Imate občutek, da se študentje predavanj malo udeležujejo (iz vašega stališča in na splošno)?

Tega ne vem. Domnevam pa, da študent v 4. letniku že toliko dozori, da nekaterih predavanj ne obiskuje več - kar je edino pametno. Ne verjamem govoricam, da so nekateri učitelji zato na svojih predavanjih začeli preverjati telesno navzočnost (duševne na srečo ni mogoče) študentov. Ne verjamem zato ker menim, da bi se študenti - mladi in pogumni ljudje - temu uprli. Učitelji - kot intelektualci - pa bi se z gnusom spomnili na podobne ukrepe pri obveznih predavanjih, ki jih je v času Jugoslavije za rezervne oficirje organizirala JLA. Res pa je, da obvezna predavanja obstoje v sodobni Cerkvi za ženine in neveste. To je pa slednje smiselno, saj v skladu z načeli PBL ženine in nevesta lahko doma praktično vadita reševanje problemov, ki sta jih teoretično obdelala na predavanjih.

8: Če da, kakšni so po vašem razlogi?

Glej odgovor 7.

9: Ali se vam zdijo predavanja smiselna oblika pouka?

Predavanja so smiselna oblika pouka le, če ustrezajo načelom sodobne visokošolske didaktike. Se pravi: V predavanju (ki je frontalna oblika pouka) učitelj oriše vzorec, kako se reši problem. Nato pa študenti v majhnih skupinah samostojno vadijo reševanje podobnih problemov. V ospredju je vzročno (kavzalno) razmišljanje ter povezave med vzrokom in posledico. Se pravi, predavanje je navodilo, kako samostojno učiti se (learning) ter razviti kognicijo (npr. po stopnjah znanje, razumevanje, uporaba, analiza, sinteza, evalvacija). Pomemben stranski produkt takšne oblike pouka je med drugim razvoj študentove odgovornosti. Zdi se mi, da se to načelo pouka lahko najbolj dosledno izvede pri PBL; če poteka v tedenskih ciklih, je na začetku eno(!) predavanje, ves preostali pouk pa je delo v malih skupinah. Predavanje, ki rabi kot sredstvo za poučevanje (teaching), je pa zastarela oblika pouka, ne spodbuja niti opisnega (deskriptivnega) razmišljanja temveč le zapomnjevanje ter je v glavnem zapravljanje časa.

Marjan Kordaš

